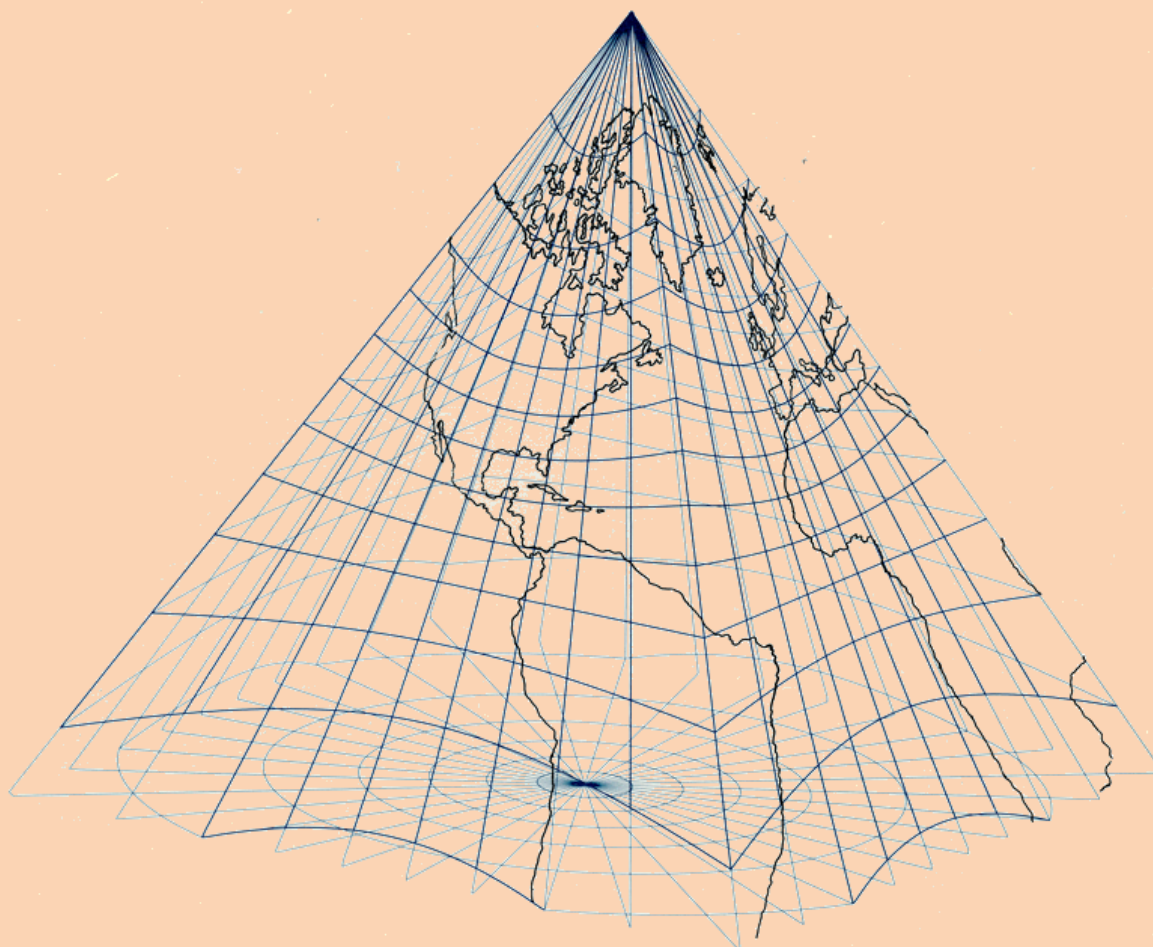

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

О. В. Желіба

**ШКІЛЬНИЙ КУРС
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
ТА МЕТОДИКА ЙОГО ВИКЛАДАННЯ**

Ніжин
2014

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

О. В. Желіба

**ШКІЛЬНИЙ КУРС
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
ТА МЕТОДИКА ЙОГО ВИКЛАДАННЯ**

*Навчально-методичний посібник
для студентів-істориків*

2-ге видання, доповнене і перероблене

Ніжин
2014

УДК 371.32 : 94(075.8)

ББК 63.3(0)р10я73

Ж50

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 1 від 25.09.2014 р.

Рецензенти:

Демченко Н. М. – доцент кафедри педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат педагогічних наук;

Моціяка П. П. – доцент кафедри всесвітньої історії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат історичних наук

Желіба О. В.

Ж50 Шкільний курс всесвітньої історії та методика його викладання: навч.-метод. посіб. для студентів-істориків / О. В. Желіба. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – 40 с.

Навчально-методичний посібник містить робочу програму, плани практичних та лабораторних занять, методичні рекомендації для студентів з навчального курсу «Шкільний курс всесвітньої історії та методика його викладання» для студентів галузі знань 0203 – Гуманітарні науки, напрямом підготовки 6.020302 – «Історія*».

Книга призначена для аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи студентів.

УДК 371.32:94(075.8)

ББК 63.3(0)р10я73

© О. В. Желіба, 2014

© НДУ ім. М. Гоголя, 2014

I. РОБОЧА ПРОГРАМА

Розробник: к.п.н., доц. Желіба Олександр Володимирович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри права та методики викладання історико-правознавчих дисциплін. Протокол № 1 від 30 серпня 2013 року.

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки (спеціальністю) 6.020302 – Історія. Протокол № 1 від 30 серпня 2013 року.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0203 – Гуманітарні науки (шифр і назва) Напрямок підготовки напрямок підготовки 6.020302 – Історія* (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: навчальний проект (назва)		Семестр	Триместр
Загальна кількість годин - 108		5-й	9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		22 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		20 год.	-
		Самостійна робота	
		44 год.	80 год.
		Консультації	
-	2 год.		
Індивідуальні завдання: 10 год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1

для заочної форми навчання – 1:5

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у майбутніх учителів історії професійних компетентностей.

Завдання: засвоєння змісту шкільного курсу всесвітньої історії та вимог до нього; набуття навичок організації та проведення навчальних занять та позакласних заходів із всесвітньої історії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- ❖ предмет, завдання та зміст шкільного курсу всесвітньої історії та методики його викладання;
- ❖ завдання вивчення шкільного курсу всесвітньої історії;
- ❖ особливості змісту та методики викладання всесвітньої історії за кордоном;
- ❖ методику вивчення політичних, економічних та культурологічних питань всесвітньої історії;
- ❖ проблеми засвоєння ключових понять світової історії;
- ❖ проблеми формування ключових загальнонавчальних та предметно-історичних компетентностей учнів на основі матеріалу всесвітньої історії;
- ❖ особливості системи перевірки й оцінювання навчальних компетентностей учнів.

вміти:

- ❖ аналізувати передовий педагогічний досвід з методики викладання всесвітньої історії в школі та вміти використовувати його на практиці;
- ❖ готувати уроки всесвітньої історії;
- ❖ формулювати мету і завдання уроків всесвітньої історії;
- ❖ на основі мети уроку та змісту навчального матеріалу правильно підбирати методи та методичні прийоми вивчення всесвітньої історії;
- ❖ на основі мети уроку та змісту навчального матеріалу правильно підбирати засоби навчання всесвітньої історії;
- ❖ на основі мети уроку та змісту навчального матеріалу встановлювати міжпредметні та міжкурсів зв'язки всесвітньої історії;
- ❖ на основі мети уроку та змісту навчального матеріалу правильно користуватися різними формами перевірки навчальних досягнень учнів на уроках всесвітньої історії;
- ❖ вміти організовувати позакласну роботу зі всесвітньої історії.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Завдання та зміст шкільного курсу всесвітньої історії.

Завдання вивчення шкільного курсу всесвітньої історії. Державні вимоги до умінь і навичок учнів з історії. Навчально-методичні комплекси вивчення всесвітньої історії.

Тема 2. Особливості навчання історії стародавнього світу.

Завдання вивчення даного періоду історії. Вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу. Зміст навчального матеріалу. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії.

Тема 3. Специфіка вивчення історії середніх віків.

Завдання вивчення даного періоду історії. Вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу. Зміст навчального матеріалу. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії.

Тема 4. Рання нова історія в шкільному курсі.

Завдання вивчення даного періоду історії. Вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу. Зміст навчального матеріалу. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії.

Тема 5. Пізня нова історія в шкільному курсі.

Завдання вивчення даного періоду історії. Вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу. Зміст навчального матеріалу. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії.

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Перша частина новітньої історії.

Завдання вивчення даного періоду історії. Вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу. Зміст навчального матеріалу. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії.

Тема 7. Друга частина новітньої історії.

Завдання вивчення даного періоду історії. Вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу. Зміст навчального матеріалу. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії.

Тема 8. Спецкурси із всесвітньої історії.

Завдання вивчення даного періоду історії. Вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу. Зміст навчального матеріалу. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Специфіка засвоєння історичних

понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	конс.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теорія навчання історії.												
Тема 1. Завдання та зміст шкільного курсу всесвітньої історії	7	2	2	-	0	3	9	1	-	-	-	8
Тема 2. Особливості навчання історії стародавнього світу	18	4	2	4	0	8	19	2	1	-	-	16
Тема 3. Специфіка вивчення історії середніх віків	11	2	2	2	0	5	11	1	1	-	-	9
Тема 4. Рання нова історія в шкільному курсі	11	2	2	2	0	5	11	1	-	1	-	9
Тема 5. Пізня нова історія в шкільному курсі	11	2	2	2	0	5	11	1	-	1	-	9
Разом за змістовим модулем 1	58	12	10	10	0	26	61	6	2	2	0	51
Змістовий модуль 2. Форми, методи, засоби навчання історії.												
Тема 6. Перша частина новітньої історії	14	4	-	4	0	6	14	2	1	-	-	11
Тема 7. Друга частина новітньої історії	18	4	2	4	0	8	14	2	1	-	-	11
Тема 8. Спецкурси із всесвітньої історії	8	2	-	2	0	4	9	2	-	-	-	7
Разом за змістовим модулем 2	40	10	2	10	0	18	37	6	2	0	0	29
Усього годин	98	22	12	20	0	44	98	12	4	2	0	80
Модуль 2												
ІНДЗ	10	-	-	-	10	-	10	-	-	-	10	-
Усього годин	108	22	12	20	10	44	108	12	4	2	10	80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		-
2		-
Разом		-

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Завдання та зміст шкільного курсу <u>всесвітньої історії</u>	2	-
2	Особливості вивчення теми «Життя людей за первісних часів» (6 кл.)	2	1
3	Особливості вивчення теми «Середньовічний світ Західної Європи» (7 кл.)	2	1
4	Особливості вивчення вступного уроку до нової історії (8 кл.)	2	-
5	Особливості вивчення теми «Утвердження індустріального суспільства (кінець XIX – початок XX ст.)» (9 кл.)	2	-
6	Особливості вивчення теми «Країни Азії та Африки в другій половині XX – на початку XXI ст.» (11 кл., профільний рівень)	2	2
Разом		12	4

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Урок теми «Давній Єгипет» (6 кл.)	2	-
2	Урок теми «Римська імперія» (6 кл.)	2	-
3	Урок теми «Країни Центральної та Східної Європи в епоху середніх віків» (7 кл.)	2	-
4	Урок теми «Нові ідеології та соціально-політичні зміни в другій половині XIX ст.»	2	-
5	Урок теми «Утвердження індустріального суспільства (кінець XIX – початок XX ст.)»	2	-
6	Урок теми «Повоєнне облаштування світу. Версальсько-Вашингтонська система договорів.» (10 кл., профільний рівень)	2	-
7	Урок теми «Країни Центральної та Східної Європи в 20-х рр. XX ст.» (10 кл., профільний рівень)	2	-
8	Урок теми «Друга світова війна» (11 кл., профільний рівень)	2	-
9	Урок теми «Розвиток культури (1945 – поч. XXI ст.)» (11 кл., профільний рівень)	2	-
10	Спецкурси з <u>всесвітньої історії</u>	2	-
Разом		20	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Завдання та зміст шкільного курсу всесвітньої історії	3	8
2	Особливості навчання історії стародавнього світу	8	16
3	Специфіка вивчення історії середніх віків	5	9
4	Рання нова історія в шкільному курсі	5	9
5	Пізня нова історія в шкільному курсі	5	9
6	Перша частина новітньої історії	6	11
7	Друга частина новітньої історії	8	11
8	Спецкурси із всесвітньої історії	4	7
Разом		44	80

9. Індивідуальні завдання

Навчальний проект повинен бути присвячений одній з тем чи проблем курсу і ставити за мету її самостійне поглиблене вивчення та використання отриманих знань для професійних або суспільних потреб. Виконання творчого проекту вимагатиме від студента чи групи студентів реалізації особистих здібностей (літературних, мистецьких, технічних) та спеціальних навичок (*робота з комп'ютером, аудіо- та відеоапаратурою, громадська комунікація, обробка статистичних даних тощо*). Груповий проект вимагає чіткого розподілу функцій учасників та їх тісної кооперації.

Критерії оцінки навчального проекту:

- ✓ оригінальність ідеї;
- ✓ самостійність розробки і виконання;
- ✓ змістовність, наукова обґрунтованість;
- ✓ якість виконання;
- ✓ практична цінність;
- ✓ чітке обґрунтування функцій учасників.

Варіанти навчальних проектів:

- ✓ комплекс ресурсів засобів навчання (*електронні та матеріальні*);
- ✓ параграф електронного підручника із всесвітньої історії;
- ✓ документальний міні-фільм для учнів із всесвітньої історії;
- ✓ розробка настільної гри із всесвітньої історії;
- ✓ макет номеру газети чи журналу історичного гуртка, товариства, методоб'єднання вчителів району (*в тому числі електронної*);
- ✓ вебсайт історичного гуртка чи товариства (*макет*);
- ✓ соціологічне опитування з актуальних проблем шкільного курсу всесвітньої історії;
- ✓ фото-есе чи альбом сучасної практики навчання всесвітньої історії у школі.

10. Методи навчання

Методи навчання: лекції, практичні та лабораторні заняття з використанням методів активного навчання (*індивідуальні, групові та фронтальні форми*); консультації; самостійна робота в бібліотеках та комп'ютерних мережах.

Самостійна робота студентів включає опрацювання наукової та методичної літератури та джерел вдома та у бібліотеках, пошук інформації в мережі Інтернет.

Важливим елементом підготовки до практичних занять є самостійна робота з науковою літературою. Списки рекомендованої літератури орієнтують студента на ознайомлення з найновішими досягненнями у розвитку педагогічних та методичних досліджень, найбільш актуальними і дискусійними проблемами курсу. Виступи студентів на практичних заняттях мають бути віддзеркаленням насамперед їх власної точки зору та висновків щодо проблемних питань, винесених на обговорення.

Робота в комп'ютерних мережах. Робота з програмами пакету Microsoft Office (*Word, Exel, Paint, Power Point тощо*) та у мережі Інтернет, що забезпечується засобами навчально-методичного кабінету історико-юридичного факультету, покликана надати студентові додаткову інформацію при підготовці до лекцій та практичних занять, підготовці плану-конспекту, в реалізації навчального проекту.

11. Методи контролю

Робота на семінарських та лабораторних заняттях, поточне письмове (*або комп'ютерне*) тестування, захист індивідуального проекту, залік.

Питання заліку

Завдання та зміст шкільного курсу всесвітньої історії

1. Завдання вивчення шкільного курсу історії України та шкільного курсу всесвітньої історії.
2. Державні вимоги до умінь і навичок учнів з історії.
3. Завдання вивчення вступу до історії.
4. Зміст навчального матеріалу.
5. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

Особливості навчання історії стародавнього світу

1. Завдання вивчення даного періоду історії.
2. Зміст навчального матеріалу.
3. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

Специфіка вивчення історії середніх віків

1. Завдання вивчення даного періоду історії.
2. Зміст навчального матеріалу.
3. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

Рання нова історія в шкільному курсі

1. Завдання вивчення даного періоду історії.
2. Зміст навчального матеріалу.
3. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

Пізня нова історія в шкільному курсі

1. Завдання вивчення даного періоду історії.
2. Зміст навчального матеріалу.
3. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

Перша частина новітньої історії

1. Завдання вивчення даного періоду історії.
2. Зміст навчального матеріалу.
3. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

Друга частина новітньої історії

1. Завдання вивчення даного періоду історії.
2. Зміст навчального матеріалу.
3. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

Спецкурси із всесвітньої історії

1. Види спецкурсів всесвітньої історії. Зміст навчального матеріалу.
2. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей на спецкурсах.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Денне відділення

Розподіл балів, що присвоюються студентам за видами роботи

Підсумкова (загальна) оцінка з курсу є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, обрані студентом:

- робота на семінарах та лабораторних – 0-80 балів (по 0-5 балів заняття);
- конспект курсу – 0-10 балів;
- навчальний проект – 0-10 балів.

Розподіл балів, що присвоюються студентам за темами

	Модуль 1 (поточне тестування)					Модуль 2 (поточне тестування)			Модуль 3	Сума
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ІНДЗ	
С	5	5	5	5	5	-	5	-	10	100
Л	-	10	5	5	5	10	10	5		
К	10									

11.2. Заочне відділення

Розподіл балів, що присвоюються студентам за видами роботи

Підсумкова (загальна) оцінка з курсу є сумою рейтингових оцінок (*балів*), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, обрані студентом:

- робота на практичних заняттях – 0-40 балів (*по 0-20 балів заняття*);
- навчальний проект – 0-10 балів;
- письмовий залік – 0-50 балів.

Розподіл балів, що присвоюються студентам за видами роботи

	Модуль 1 (поточне тестування)					Модуль 2 (поточне тестування)			Модуль 3	Сума
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ІНДЗ	
С	-	20		-	-	20		-	10	100
Зал.	50									

12.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД), нормативні документи МОН України, ілюстративні матеріали.

14. Рекомендована література

Базова

1. Баранков О.Г. та ін. Сучасний урок історії в школі: Навчально-методичний посібник для студентів історико-правознавчого факультету. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2002.
2. Баханов К. Лабораторно-практичні роботи з історії України (методичний посібник для вчителів). – К.: Генеза, 1996.
3. Баханов К.О. Професійний довідник вчителя історії / К.О. Баханов. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 239 с.
4. Баханов К. Традиції та інновації в навчанні історії в школі: Дидактичний словник-довідник. – Запоріжжя: Просвіта, 2002.
5. Вагин А.А. Методика преподавания истории в средней школе. Учение о методах. Теория урока. – М.: Просвещение, 1968.
6. Вагин А.А. Методика обучения истории в школе. – М.: Просвещение, 1972.
7. Вяземский Е. Е. Методика преподавания истории в школе. – М.: Владос, 1999.
8. Вяземский Е. Е., Стрелова О. Ю. Как сегодня преподавать историю в школе. – М.: Просвещение, 2000.
9. Вяземский Е. Е., Стрелова О. Ю. Методика преподавания истории в школе: Практическое пособие. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 176 с.
10. Вяземский Е. Е., Стрелова О. Ю. Методические рекомендации учителю истории: Основофессионального мастерства: Практ. пособие. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 160 с.: ил.
11. Галлагер К. Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості. Посібник для вчителів. – К., 1998.
12. Гора П.В. Повышение эффективности обучения истории в средней школе. – М., Просвещение, 1988.
13. Дайри Н.Г. Основное усвоить на уроке. – М.: Просвещение, 1987.
14. Желіба О.В. Методика викладання історії засобами умовно-графічної наочності. Навчальний посібник. – Ніжин: НДПУ ім. М. Гоголя, 2003.
15. Запорожец Н.И. Развитие умений и навыков учащихся в процессе преподавания истории V – VIII кл. М.: Просвещение, 1978.
16. Киршнер Л. А. Формирование познавательных возможностей учащихся в процессе изучения истории. М.: Просвещение, 1982.
17. Король О. В. Методика викладання українського народознавства в школі: Навч.-метод. Посібник. – К., 1998.
18. Короткова М. В. Наглядность на уроках истории: Практ. пособие для учителей. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
19. Короткова М. В., Студеникин М. Т. Методика обучения истории в схемах, таблицах, описаниях: Практ. пособие для учителей.– М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 1999.
20. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Посібник учителя. – Х.: Вид. група “Основа”, 2006. – 96 с.

21. Лернер И.Я. Развитие мышления учащихся в процессе обучения истории. Пособие для учителей. – М.: просвещение, 1982.
22. Лисенко М.М. Методика викладання історії України. – Київ, Радянська школа, 1985.
23. Методика обучения истории в средней школе. Ч. I, II / Под ред. Ф.П. Коровкина. – М.: Просвещение, 1978.
24. Методика преподавания истории в средней школе: учебное пособие для студентов пед. институтов. – М.: Просвещение, 1986.
25. Мокрогуз О.П. Інноваційні технології на уроках історії. – Х.: Вид. група “Основа”, 2005.
26. Озерский И.З. Начинающему учителю истории. – М.: Просвещение, 1989.
27. Позакласна робота з історії в школі. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2001.
28. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. – К.: Видавництво А.С.К., 2004.
29. Степанищев А.Т. Методика преподавания истории: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений: . 2 ч. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2002.
30. Степанищев А. Т. Методический справочник учителя истории. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
31. Студеникин М.Т. Методика преподавания истории в школе: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
32. Шкарлупина Г.Д. Преподавание истории и обществознания. – Ростов н/Д.: Феникс, 2005.

Допоміжна

33. Борзова Л.П. Игры на уроке истории: Метод. Пособие для учителя. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2001.
34. Велика ілюстрована енциклопедія історії. Пер. з англ. – К.: Махаон-Україна, 2005.
35. Вяземский Е. Е., Стрелова О. Ю. Методические рекомендации учителю истории. Основы профессионального мастерства: Практ. пособие. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001.
36. Градскова Е. П., Самсонов А. И. Школьный атлас по истории России с древн. Времен до наших дней: Пособ. для уч.10 – 11 кл. общеобраз. учрежд. – М.: Просвещение, 1997.
37. Желіба О., Крапив'янський С. Новітня історія в завданнях, запитаннях, документах, графіках, діаграмах, схемах, таблицях. Пос. для 10-11 кл. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2001 р.
38. История: 300 тестов и проверочных работ для школьников и поступающих в вузы / А. Э. Безсонов, А. А. Данилов, Л. В. Жукова и др. – М.: Дрофа, 1999.
39. Історія стародавнього світу в літературних творах: Хрестоматія для 6 кл. серед. школи. – К.: Ірпінь, 1998.
40. Історія стародавнього світу: Зб. завдань. Навч. посібник для учнів 6-х кл. -Х.: Світ дитинства, 1999.

41. Короткова М.В. Методика проведення ігор і дискусій на уроках історії. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003.
42. Ладиченко Т.В. та ін. Всесвітня історія. 10 клас. Педагогічний програмний засіб. Інтегрований електронний комплекс (версія 4.1.1). – К.: Науково-видавниче підприємство «АВТ лтд.» – 2005.
43. Ладиченко Т.В., Бакка Т.В., Желіба О.В. Суспільствознавство. Методичний посібник для вчителів. – К.: Аконт, 2005.
44. Ладиченко Т.В., Камбалова Я.М., Желіба О.В. Всесвітня історія (1914-1939рр.). Методичний посібник для вчителів. – К.: Аконт, 2005.
45. Левітас Ф.Л., Гісем О.В. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ ст. у таблицях і схемах. 7-9 класи. – К.: “Логос”, 2000.
46. Методика викладання навчального курсу “Людина і світ”: 11 кл.: Книга для вчителя / Ладиченко Т.В., Бакка Т.В., Желіба О.В.; За заг. ред. Л.В. Губерського. – К.: Знання України, 2004.
47. Миллард Э. Атлас Древнего мира. / Пер. с англ. Л. Седова; Ил. Р. Барнетта. – М.: Слово, 1999.
48. Мороз П. В. Дидактичні матеріали з історії стародавнього світу: 6 кл. – К.: А.С.К., 1998.
49. Студеникин М.Т., Добролюбова В.И. Методика преподавания истории в начальной школе: Метод. пособие для учителя. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001.
50. Федорук Я. Історія України в життєписах князів та гетьманів: Посібн. для учнів. – Тернопіль: Навч. книга, 1999.
51. Энциклопедический словарь юного историка: / Отечественная история / Сост. В. Б. Перхавко. – М.: Педагогика-Пресс, 1997.
52. Энциклопедический словарь юного историка: Всеобщая история / Сост. Н. С. Елманова, Е. М. Савичева. – 2-е изд., доп. – М.: Педагогика пресс, 1999.
53. Энциклопедия для детей. – Т. 1. Всемирная история. – М.: Аванта, 1999.

Періодичні видання з методики історії

1. Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання
2. Історія в сучасній школі.
3. Історія України (є бібліотечка для вчителя).
4. Історія та правознавство (є бібліотечка для вчителя).
5. Преподавание истории в школе.
6. Преподавание истории и обществоведения в школе.

15. Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: <http://www.mon.gov.ua/education/average>
2. «Острів знань»: http://www.ostriv.in.ua/index.php?option=com_menufolder&Itemid=219

3. Журнал «Історія України та правознавство»: <http://journal.osnova.com.ua/archive/15-%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D1%82%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>
4. Асоціація вчителів «Нова доба»: <http://www.novadoba.org.ua>
5. Гіпермаркет знань: <http://school.xvatit.com>
6. Про школу: <http://www.proshkolu.ru>
7. Комп'ютер на уроках історії, обществознания и права: <http://lesson-history.narod.ru>
8. Історія та правознавство: <http://www.teacherjournal.com.ua/shkola/istorya-ta-pravoznavstvo.html>
9. Издательский дом «Первое сентября»: www.1september.ru
10. Профильное обучение в старшей школе: www.profile-edu.ru
11. Интернет-проект «СОМ - В допомогу учителю»: www.som.fio.ru
12. Проект «Нова доба»: <http://www.doba.lviv.ua/>
13. Хронологія історії ХХ століття: www.history.univ.kiev.ua/ukrbooks/Hron

II. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ, МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ДЕННОГО ВІДДІЛЕННЯ

1. Теорія практичних занять

Продуктивність семінарських занять у великій мірі буде залежати від творчої активності студентів та правильної організації їх діяльності.

Під час підготовки до семінарського заняття необхідно дотримуватись такої послідовності в роботі:

- ❖ Вивчення рекомендованої літератури. Цей етап сприяє розширенню педагогічного кругозору студентів, їх орієнтації в нових методичних дослідженнях, усвідомленню актуальних проблем сучасної школи.
- ❖ Аналіз власного педагогічного досвіду, відповідних психолого-педагогічних спостережень.
- ❖ Усвідомлення теоретичних та практичних висновків до кожного пункту плану.

Підготовка до занять стимулює творчі пошуки студентів, робить для них ці знання практично значимими. З цією метою під час підготовки до заняття необхідно поставити перед собою запитання: які форми, методи чи методичні прийоми роботи рекомендуються в літературі, використовуються учителями, що я можу зробити в подібній ситуації. Підготовка до заняття допоможе ознайомитись з творчими пошуками передових учителів з навиками в житті сучасної школи, дозволить подолати абстрактність у відповідях.

В ході підготовки до заняття студент опрацьовує необхідну літературу, аналізує педагогічний досвід, робить практичні висновки з кожного питання по плану, виконує практичні завдання. Практичні заняття мають найбільший ефект тоді, коли студенти ведуть на них дискусії, самостійно аргументують свої судження, творчо підходять до вирішення завдань.

Подальший процес пізнання методики викладання шкільного курсу історії закріплює педагогічна практика студентів в школах.

2. Теорія лабораторних занять

Крім лекційних і семінарських занять для ґрунтовного оволодіння та практичного застосування курсу методики навчання історії доцільно використовувати лабораторні роботи, завдяки яким теоретичний матеріал втілюється в практичну площину.

В ході першого знайомства з методикою викладання історії, студенти повинні не тільки одержати теоретичні знання з подальшого курсу, але й здобути необхідні навички роботи з учбовими планами, програмами, журналами, навчитись складати календарно-тематичний та поурочний плани, конспектами, ознайомитись з мистецтвом моделювання уроків історії, сформуванню вміння творчо мислити, знаходити нестандартні форми роботи з учнівською аудиторією.

Лабораторним заняттям називається така форма організації навчального процесу, якій притаманна:

- ❖ особлива структура й організація з використанням самостійної діяльності студентів та спеціальних методів роботи;
- ❖ організація самостійного вивчення студентами нового навчального матеріалу за різними джерелами інформації чи за документами;
- ❖ поглиблення та уточнення знань, набутих під час лекційних та семінарських занять;
- ❖ формування вмій та навичок практичного застосування знань через виконання студентами індивідуальних завдань;
- ❖ ознайомлення з методикою експериментальних досліджень у конкретній науковій галузі;
- ❖ проведення самостійного спостереження, соціологічного дослідження, діагностування, анкетування для підтвердження чи спростування теоретичних положень курсу.

Лабораторні заняття можуть проводитися з такою кількістю студентів, що не перевищує половину складу групи в межах навчального закладу або на місці проведення практики. На відміну від лекційних та семінарсько-практичних занять лабораторні роботи передбачають високу ступінь самостійності студентів при вивченні нового матеріалу, використання ними додаткових джерел інформації, зміну ролі викладача, який виступає не джерелом знань, а організатором та консультантом навчально-пізнавальної діяльності студентів.

3. Заняття та методичні рекомендації

1.1. ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ)

***Мета:** Засвоїти зміст шкільного курсу всесвітньої історії. Розуміти завдання вивчення шкільного курсу всесвітньої історії та державні вимоги до умій і навичок учнів з історії. Уміти аналізувати навчально-методичні комплекси вивчення всесвітньої історії.*

План:

1. Зміст курсу «всесвітня історія».
2. Специфіка курсів «всесвітня історія».

***Методичні рекомендації:** Заняття проходить технологією «Команда». Відбувається об'єднання студентів у шість груп за класами. Завдання: опрацювати шкільну програму, підготувати доповідь на тему «Специфіка вивчення всесвітньої історії у ... класі».*

Література:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти.
2. Всесвітня історія. 5-11 класи. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів.

2.1. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ У ПЕРВІСНІ ЧАСИ» (6 КЛ.) (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: Засвоїти зміст курсу історії стародавнього світу. Розвинути вміння готувати комбіновані уроки із всесвітньої історії, правильно підбирати методи та засоби їх проведення. Уміти організовувати засвоювати поняття «Археологічна культура».

План:

1. Зміст курсу «історія стародавнього світу».
2. Особливості комбінованих уроків в контексті вивчення історії стародавнього світу.
3. Розвиток уявлень учнів на формах уроків-подорожей.

Методичні рекомендації: Заняття проходить технологією «Подорож». Відбувається об'єднання студентів у чотири-п'ять груп. Завдання: підготувати уривок заданої теми комбінованого уроку у формі подорожі у минуле, показати його, обговорити результати.

Література:

1. Діюча програма з історії для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

Розділ І. ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ ЗА ПЕРВІСНИХ ЧАСІВ	
7	<p>Наукові та релігійні теорії походження людини. Основні етапи антропогенезу. Розселення людей по земній кулі. Форми господарювання первісної людини. Привласнювальні та відтворювальні форми господарства. Суспільна організація (рід — плем'я — община) та організація влади (народні збори — рада старійшин — вождь) за первісних часів. Культура та вірування людей за первісних часів.</p> <p>Практичне заняття. Основні стоянки та пам'ятки первісних людей на території України. Трипільська культура. Господарство, побут і духовне життя носіїв трипільської культури</p>
	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • називає основні етапи антропогенезу («австралопітек», «пітекантроп», «неандерталець», «людина розумна»), основні заняття людей на різних етапах первісного суспільства; • показує на карті місця знахідок решток найдавніших людей, стоянки давніх людей на території України, території розселення носіїв трипільської культури; • застосовує і пояснює на прикладах поняття: «рід», «плем'я»; «союз племен», «родова община», «сусідська община», «народні збори», «рада старійшин», «вождь»; • описує головні винаходи людства доби кам'яного і мідно-бронзового віків, первісні форми релігійних вірувань і мистецтво людей за первісної доби; • визначає і пояснює на прикладах основні ознаки привласнювального та відтворювального господарства; • порівнює форми господарювання та спосіб життя людини за різних етапів первісної доби; • характеризує організацію влади за первісних часів, ускладнення суспільного життя; • оцінює значення первісної доби в історії людства

2.2. УРОК ТЕМИ «ДАВНІЙ ЄГИПЕТ» (6 КЛ.) (ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення комплексних тем історії країн та регіонів.

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

Розділ II. ЦИВІЛІЗАЦІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ		
Тема I. СТАРОДАВНІЙ ЄГИПЕТ		
5	<p>Вплив природно-географічних умов на розвиток єгипетської цивілізації. Повсякдення та господарське життя.</p> <p>Утворення держави та цивілізації в Єгипті. Влада, суспільна організація в Стародавньому Єгипті.</p> <p>Будівництво пірамід (Джосер, Хеопс).</p> <p>Розквіт та занепад Єгипту в II тис. до Р. Х. Хатшепсут. Тутмос III. Рамзес II.</p> <p>Архітектура і мистецтво, писемність і освіта.</p> <p>Практичне заняття. Міфи та релігія Стародавнього Єгипту</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> •<i>називає</i> хронологічні межі заснування, розквіту та остаточного занепаду держави в Стародавньому Єгипті, основні періоди історії, спорудження пірамід; •<i>показує на карті</i> долину Нілу, територіальні межі та основні центри Стародавнього Єгипту, напрямки завойовницьких походів єгипетських фараонів Тутмоса III та Рамзеса II; •<i>застосовує та пояснює на прикладах</i> поняття: «ном», «держави», «реформа», «податки і повинності», «ієрогліф», «фараон», «чиновник», «вельможа», «іригація»; •<i>описує</i> особливості повсякденного та духовного життя, культури стародавніх єгиптян, життя і діяльність історичних постатей; •<i>наводить приклади впливу</i> природно-географічних умов на зародження і розвиток держави та цивілізації в Єгипті; •<i>характеризує</i> особливості розвитку Єгипту в різні періоди його історії, міфологічні та релігійні уявлення давніх єгиптян; •<i>оцінює</i> внесок єгипетської цивілізації у світову культуру

2.3. УРОК ТЕМИ «РИМСЬКА ІМПЕРІЯ» (6 КЛ.) (ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: *Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення комплексних тем історії країн та регіонів. Розуміти специфіку уроків історії релігії в контексті всесвітньої історії.*

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: *Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.*

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

Розділ IV. ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО РИМУ		
Тема II. РИМСЬКА ІМПЕРІЯ		
8	<p>Римська імперія доби принципату. Октавіан Август. Марк Аврелій. Місто Рим і його повсякденне життя. Кризові явища в Римській імперії. Реформи Діоклетіана і Константина</p> <p>Виникнення християнства та християнізація Римської імперії. Перетворення християнства на офіційну релігію Римської імперії.</p> <p>Практичне заняття. Культура Давнього Риму. Розпад Римської імперії на Західну та Східну (Візантію). Початок Великого переселення народів. Захоплення Риму варварами.</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> •<i>називає</i> хронологічні межі існування Римської імперії, Боспорського царства, виникнення християнства, роки: встановлення принципату Октавіана Августа, поділу імперії на Західну та Східну (Візантію), занепад Західної Римської імперії; •<i>показує на карті</i> кордони Римської імперії часів розквіту та занепаду, Західної і Східної римських імперій та м. Константинополь, Боспорського царства, а також основні провінції часів імперії, напрямки вторгнення готів і гунів, території, заселені давніми слов'янами та їх сусідами; •<i>застосовує та пояснює на прикладах</i> поняття: «християнство», «Символ віри», «Святе письмо», «церква», «діаспора», «Велике переселення народів», «Візантія»; •<i>описує</i> імператорський Рим, пам'ятки давньоримської архітектури, побут і повсякденне життя в імператорському Римі, становище перших християн, заняття, побут, духовне життя давніх слов'ян; •<i>оцінює</i> внесок Римської цивілізації та культури в історію людства;

	<p>Практичне заняття. Історичні джерела про суспільне та господарське життя і духовний світ давніх слов'ян</p>	<ul style="list-style-type: none"> •<i>характеризує</i> реформи Діоклетіана та Константина, суспільний устрій Римської імперії, кризові явища в Римській імперії, зміни у ставленні держави до християнської церкви; •<i>характеризує</i> діяльність видатних діячів; •<i>наводить приклади</i> речових пам'яток історії давніх слов'ян, кризових явищ у Римській імперії, зміни у ставленні держави до християнської церкви
--	---	---

3.1. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СВІТ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ» (7 КЛ.) (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: Засвоїти зміст курсу історії середніх віків. Розвинути показувати історію повсякдення в контексті всесвітньої історії, правильно підбирати методи та засоби їх реалізації. Уміти організовувати засвоювати поняття «середньовіччя», «феодал», «феодальна роздробленість».

План:

1. Зміст курсу «історія середніх віків».
2. Особливості історії повсякдення в контексті вивчення історії стародавнього світу.
3. Розвиток уявлень учнів на уроках історії повсякдення.

Методичні рекомендації: Заняття проходить технологією «Майстерня». Відбувається об'єднання студентів у п'ять-шість груп. Завдання: підібрати засоби навчання до заданої теми уроку.

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

Розділ II.СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СВІТ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ		
5	<p>Нова структура суспільства і теорія трьох станів. Роль християнської церкви в становленні середньовічного суспільства.</p> <p>Практичне заняття. Рицарські традиції. Замки. Життя селян. Виникнення міст, їх забудова і мешканці. Боротьба городян із сеньйорами, міські комуни.</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> •<i>називає</i> основні стани середньовічного суспільства; характерні риси цехового ремесла; •<i>показує на карті</i> центри ремесла і торгівлі, основні торговельні шляхи Середньовіччя; •<i>пояснює і застосовує</i> поняття: «стани», «феод», «цех», «гільдія», «лихварство», «міська комуна»; •<i>описує</i> середньовічне місто, феодальний замок, повсякденне життя і традиції середньовічної людини; •<i>наводить приклади</i> успішної боротьби городян із

<p>Ремесло та цехи. Торгівля й гільдії. Міська культура. Городянин — людина нового типу.</p> <p>Практичне заняття. Розвиток техніки та повсякденне життя людини у середні віки. Житло, одяг, сім'я</p>	<p>сеньйорами, технічних досягнень;</p> <ul style="list-style-type: none"> •<i>характеризує</i> структуру середньовічного суспільства, роль християнської церкви у житті суспільства середньовічної доби, особливості повсякденного життя і світосприйняття різних верств населення; •<i>визначає</i> причини, сутність і наслідки формування нової структури суспільства, виникнення міст
---	--

3.2. УРОК ТЕМИ «КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ В ЕПОХУ СЕРЕДНІХ ВІКІВ» (7 КЛ.) (ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: *Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення історії слов'ян.*

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: *Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.*

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (*знайдені самостійно*).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

Розділ V. КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ		
4	<p>Практичне заняття. Виникнення слов'янської писемності. Кирило і Мефодій. Польське королівство. Казимир III. Угорське королівство. Іштван I. Ян Гус і гуситські війни.</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> •<i>називає</i> хронологічні межі посилення Угорщини, Польщі, об'єднання земель Північно-Східної Русі навколо Москви, правління Івана III, гуситських війн; дати Невської битви, Льодового побоїща, Куликовської битви; •<i>показує на карті</i> території зазначених країн у різні часи Середньовіччя, напрямки походів монголів, перебіг гуситських війн, місця головних битв; •<i>пояснює та застосовує</i> поняття: «гусити», «гуситські війни», «віче», «Новгородська боярська республіка», «баскак», «ярлик», «Боярська дума», «Судебник»; <i>описує</i> пам'ятки культури і побут Польщі, Угорщини, Чехії та Московської держави;

<p>Новгородська боярська республіка. Александр Невський. Утворення та зміцнення Московської держави. Дмитрій Донської. Правління Івана III.</p>	<p>•<i>характеризує</i> розвиток Польського й Угорського королівств, Московської держави, Новгородської республіки; •<i>порівнює</i> Новгородську республіку та Московську державу; •<i>визначає</i> причини, хід, наслідки гуситських війн; •<i>аналізує</i> основні напрями діяльності відомих діячів того часу; •<i>оцінює</i> внесок Кирила і Мефодія, культури країн Центральної та Східної Європи у світову духовну спадщину</p>
---	--

4.1. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ВСТУПНОГО УРОКУ ДО НОВОЇ ІСТОРІЇ (8 КЛ.) (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: Засвоїти зміст курсу нової історії. Розвинути вміння готувати ввідні уроки із всесвітньої історії, правильно підбирати методи та засоби його проведення. Уміти організовувати засвоювати поняття «історичний період» на прикладі поняття «нова історія».

План:

1. Зміст курсу «нова історія».
2. Особливості ввідних уроків в контексті вивчення всесвітньої історії.
3. Розвиток навчальних компетентностей на ввідних уроках всесвітньої історії.

Методичні рекомендації: Заняття проходить технологією «Аналітики і кризовики». Відбувається об'єднання студентів у шість груп: перші три (аналітичні групи) визначають проблеми формування образних (перша група), просторових (друга) і хронологічних (третья уявлень); другі три (кризові групи) знаходять вирішення проблеми формування образних (перша група), просторових (друга) і хронологічних (третья уявлень). Етапи технології:

- ❖ паралельно-працюють в парах зі своїх проблем аналітичні та кризові групи, де аналітики визначають проблеми і передають їх для вирішення кризовикам;
- ❖ отримавши лист із проблемою, кризовими записують його вирішення і передають аналітикам;
- ❖ аналітики оцінюють вирішення проблем (за умов незадоволення вирішенням проблем, вони можуть викласти на листку свої зауваження і повернути проблему на доопрацювання кризовикам;
- ❖ в певний момент часу обговорення припиняються і групи аналітиків виступають перед громадою із аналізом поставлених завдань, шляхами вирішення завдань кризовиками та підсумковою характеристикою їх діяльності;
- ❖ після виступу аналітиків мають слово кризовими, які аналізують характер поставлених проблем (наскільки вони актуальні) та виставляють оцінку аналітикам (при цьому доповнення до характеристики роботи обох груп можуть робити члени інших груп);
- ❖ загальні висновки.

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (*знайдені самотійно*).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

2	<p>ПОВТОРЕННЯ Цивілізаційна спадщина Середньовіччя. Ключові поняття історії Середніх віків. Світ напередодні Нового часу.</p> <p>ВСТУП Хронологічні межі й періодизація Нового часу. Поняття Нового часу. Політична карта Європи. Народонаселення. Історичні джерела з історії Нового часу</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none">•<i>згадує і пояснює</i> основні поняття, пов'язані з періодом Середньовіччя;•<i>харак-теризує</i> цивілізаційну спадщину Середньовіччя;•<i>згадує та визначає</i> особливості світу напередодні Нового часу;•<i>називає</i> хронологічні межі та періодизацію Нового часу;•<i>показує на карті</i> європейські країни;•<i>пояснює та застосовує</i> поняття: «Новий час», «ранній Новий час»;•<i>називає</i> історичні джерела з історії Нового часу
---	--	---

4.2. УРОК ТЕМИ «СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ У XVI – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст.» (8 КЛ.) (ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: *Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення політичної історії.*

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: *Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.*

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (*знайдені самотійно*).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

Розділ IV. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ у XVI — першій половині XVIII ст.		
9	<p>Особливості абсолютизму в різних країнах Європи. Протекціонізм і меркантилізм. Кардинал Рішельє. Національно-визвольна війна у Нідерландах. Народження республіки. В. Оранський.</p> <p>Практичне заняття. «Величний вік» Людовіка XIV — зразок абсолютної монархії.</p> <p>Англія: від абсолютної — до парламентської монархії. Єлизавета I. Англійська революція.</p> <p>Практичне заняття. Становлення європейського парламентаризму. Біль про права.</p> <p>Особливості шляхетської демократії у Польщі. Тридцятилітня війна та Вестфальський мир, їх вплив на Європу.</p> <p>Московське царство. Іван IV Грозний. Початок правління династії Романових.</p> <p>Петро I. Російська імперія</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • називає хронологічні межі Тридцятилітньої війни, національно-визвольної війни в Нідерландах, Англійської революції XVII ст., риси абсолютизму в різних країнах Європи; • описує двір «Короля-Сонця», життя різних верств населення у мирний і військовий час, зміни в повсякденному житті населення країн; • показує на карті перебіг національно-визвольної війни в Нідерландах, Тридцятилітньої війни; • пояснює і застосовує поняття: «абсолютизм», «протекціонізм»; «мер-кантилізм», «буржуазна революція», «національно-визвольна війна», «Утрехтська унія», «Криваве законодавство», «протекторат», «шляхта», «фільварок», «опричнина», «церковний розкол», «самодержавство»; • характеризує діяльність історичних діячів; • визначає та пояснює на прикладах характерні риси національно-визвольної війни у Нідерландах, Англійської революції, абсолютизму у Франції, результати реформ Петра I; • розкриває особливості внутрішньої й зовнішньої політики вказаних держав; • аналізує причини, характер та значення національно-визвольної війни у Нідерландах, Тридцятилітньої війни, Англійської революції XVII ст.; • порівнює монархії Франції, Англії, Іспанії та Росії; • висловлює судження щодо напрямів економічного, політичного та духовного розвитку вказаних країн у XVI—XVII ст.

**5.1. УРОК ТЕМИ «НОВІ ІДЕОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ
ЗМІНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.» (9 КЛ.)
(ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)**

Мета: *Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення історії соціально-економічних та політичних перетворень.*

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: *Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час*

якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

Розділ II. НОВІ ІДЕОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ в другій половині XIX ст.	
10	<p>Практичне заняття. Еволюція ідеї нації: від романтичного націоналізму до «Весни народів». Дж. Мадзіні. Революції 1848 — 1849 рр.: особливості та наслідки. Соціальні, політичні й національні чинники у «Весні народів».</p> <p>Національний рух слов'янських народів у країнах Центральної, Південної та Східної Європи.</p> <p>Становлення національних держав. Об'єднання Італії та Німеччини. Джузеппе Гарібальді, Отто Бісмарк. Громадянська війна і Реконструкція в США. Авраам Лінкольн. Формування двопартійної системи (оглядово).</p> <p>Практичне заняття. Політико-ідеологічні течії XIX ст. та їх витоки. Лібералізм і консерватизм. Політичні зміни та конституційні процеси в Європі.</p> <p>Практичне заняття. Радикалізація політичних рухів. Соціалістична ідея. Марксизм.</p> <p>«Великі» реформи 1860—1870 рр. у Росії. Олександр II. Доба Мейдзі в Японії (оглядово)</p>
	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> •<i>пояснює і застосовує</i> поняття «Весна народів», «слов'янські будителі», «національна держава», «нація», «громадянська війна», «парламентська реформа», «чартистський рух», «робітничий рух», «соціал-демократія»; •<i>характеризує</i> сутність основних ідейних течій епохи (лібералізм, консерватизм, соціалізм, марксизм, націоналізм); •<i>аналізує</i> причини появи і роль основних ідейних течій епохи в житті суспільства, становлення національних держав та їх особливості, політичні процеси в XIX ст., їх значення; •<i>наводить приклади та порівнює</i> революційний й еволюційний шлях розвитку провідних країн у XIX ст.; •<i>характеризує та висловлює</i> судження щодо поглядів і діяльності історичних осіб; •<i>синхронізує</i> події, явища і процеси європейської історії та історії України; •<i>пояснює</i> взаємовпливи європейських та українських політичних та соціально-економічних процесів; •<i>оцінює</i> значення та наслідки революцій 1848—1849 рр., становлення національних держав у Європі в XIX ст., Громадянської війни у США, реформ у Російській імперії 1860—1870 рр.

5.2. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

**«УТВЕРДЖЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА
(кінець XIX – початок XX ст.)» (9 КЛ.) (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ)**

Мета: *Визначити коло та місце уроків історії економіки в комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення узагальнюючих тем історії.*

План:

1. Зміст курсу «історія XIX ст.».
2. Особливості історії культури в контексті нової історії.
3. Розвиток уявлень учнів про культуру на уроках історії.

Методичні рекомендації: *Методичні рекомендації: Заняття проходить як ток-шов з проблеми «Як потрібно навчати історії національних країн». Гра створюється на основі використання правил проведення телевізійних програм даного стилю із ведучим, запрошеними фахівцями (дослідники кожної галузі виховання, представники громадськості), глядачами.*

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Історія* Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. 2013.

Розділ III. УТВЕРДЖЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА (кінець XIX — початок XX ст.)		
7	<p>Науково-технічна революція наприкінці XIX — на початку XX ст. та її вплив на суспільство. Індустріалізація. Монополії. Типи (ешелони) модернізації. Особливості розвитку провідних країн на зламі XIX—XX ст.</p> <p>Практичне заняття. Зміни у житті і побуті в епоху науково — технічної революції. Завершення утворення колоніальних імперій та початок боротьби за переділ світу. Міжнародні відносини від франко-пруської війни до створення військово-політичних блоків. Зміни цінностей європейської цивілізації. Модерн як новий погляд на культуру і мистецтво.</p> <p>Практичне заняття. Нові явища в житті суспільства (обов'язкова освіта, емансипація, зародження масової культури — кінематографа)</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none">•показує на карті колоніальні імперії та їх володіння, військово-політичні союзи наприкінці XIX — на початку XX ст.;•пояснює і застосовує поняття «науково-технічна революція», «індустріалізація», «монополія», «типи (ешелони) модернізації», «міграція», «колоніальна імперія», «військово-політичний союз», «емансипація», «модерн», «масова культура»;•аналізує і характеризує досягнення НТР наприкінці XIX — на початку XX ст., зміни в житті та світогляді людей в епоху науково-технічної революції, їх причини, прояви, наслідки, міжнародні відносини в другій половині XIX — на початку XX ст.;•пояснює і порівнює причини відмінності в темпах модернізаційних процесів у різних регіонах, особливості розвитку провідних країн у зазначений період;•визначає сутність змін цінностей європейської цивілізації наприкінці XIX — на початку XX ст.;•висловлює судження щодо змін у житті і світогляді людей наприкінці XIX — на початку XX ст.

5.1. УРОК ТЕМИ «ПОВОЄННЕ ОБЛАШТУВАННЯ СВІТУ. ВЕРСАЛЬСЬКО-ВАШИНГТОНСЬКА СИСТЕМА ДОГОВОРІВ» (10 КЛ., ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ) (ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення історії міжнародних відносин.

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів (профільний рівень).
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Всесвітня історія. Програма. Суспільно-гуманітарний напрям, історичний, філософський профілі. 10-11 класи. 2010.

Тема № 4. Повоєнне облаштування світу. Версальсько-Вашингтонська система договорів.		
8	<p>Паризька мирна конференція. “14 пунктів” В Вільсона. Версальський договір. Створення Ліги Націй. Мирні договори із союзниками Німеччини. Розпад багатонаціональних імперій і утворення нових незалежних держав в Європі.</p> <p>Вашингтонська конференція. Завершення формування Версальсько-Вашингтонської системи, її переваги та недоліки.</p> <p>Перегляд повоєнних договорів у 20-х рр. XX ст. Договір у Рапалло.</p> <p>Врегулювання проблеми репарацій (Плани Дауеса та Юнга). Найголовніші рішення Генуезької, Гаазької, Лозаннської та Локарнської конференцій. Значення пакту Бріана-Келлога у системі міжнародних відносин.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>Використовує історичну карту для пояснення умов Версальського договору з Німеччиною та, мирних договорів із її союзниками.</p> <p>Показує на карті кордони нових незалежних держав Європи.</p> <p>Аналізує підсумки роботи Паризької та Вашингтонської конференцій, причини розбіжностей між їх учасниками.</p> <p>На основі опрацювання історичних джерел дає оцінку основним рішенням повоєнних міжнародних конференцій та договорам 20-х рр. XX ст.</p> <p>Складає історичний портрет визначних політичних діячів того періоду В. Вільсона, Дж. Ллойд- Джорджа, Штреземана, Ж. Клемансо, В. Орландо.</p> <p>Характеризує переваги та недоліки Версальсько-Вашингтонської системи, пояснювати її роль у подальшому загостренні міжнародної обстановки,</p> <p>Визначає причини невдоволення ряду країн повоєнною системою договорів.</p> <p>Тлумачить, співвідносить та застосовує поняття і терміни: “14 пунктів” В Вільсона, Ліга Націй, Версальсько-Вашингтонська система, плани Дауеса та Юнга, пакт</p>

5.2. УРОК ТЕМИ «КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ В 20-Х РР. ХХ СТ.» (10 КЛ., ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ) (ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

***Мета:** Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення історії Східної Європи.*

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

***Методичні рекомендації:** Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.*

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів (профільний рівень).
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Всесвітня історія. Програма. Суспільно-гуманітарний напрям, історичний, філософський профілі. 10-11 класи. 2010.

Тема № 7. Країни Центральної та Східної Європи в 20-30-х рр. ХХ ст.	
7	<p>Особливості соціально-економічного та політичного розвитку нових незалежних європейських держав: Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини, Королівства сербів, хорватів і словенців (Югославії) після Першої світової війни.</p> <p>Румунія та Болгарія в 20-30-х рр.</p> <p>Формування демократичних та авторитарних режимів в країнах регіону. Роль провідних державних та політичних діячів в історії цих країн. місце та роль країн Центральної та Східної Європи на зовнішньополітичній арені в умовах загострення міжнародної напруженості.</p>
	<p>Учень/учениця:</p> <p>Використовуючи історичну карту, характеризує становище нових незалежних держав Центральної та Східної Європи.</p> <p>Співставляє соціально-економічний та політичний розвиток Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини, Королівства сербів, хорватів і словенців, Румунії, Болгарії.</p> <p>Пояснює роль керівників країн регіону в здійсненні державо-творчих процесів.</p> <p>Прослідковує особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн Центральної та Східної Європи (Польща, Чехо-Словаччина, Угорщина, Румунія, Болгарія, Югославія)</p> <p>Визначає роль провідних країн регіону на зовнішньополітичній арені в умовах загострення міжнародної напруженості</p> <p>Виокремлює основні риси демократичних та авторитарних режимів, встановлених в країнах Центральної та Східної Європи.</p> <p>Характеризує діяльність Т. Масарика, Ю. Пілсудського, М. Горті, Е. Бенеша</p> <p>Застосовує тлумачить та співвідносить поняття і терміни: режим “санації” (оздоровлення), сепаратистський рух, федерація, конфедерація</p>

6.1. УРОК ТЕМИ «ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА» (11 КЛ., ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ) (ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: *Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення історії воєн.*

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: *Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.*

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів (профільний рівень).
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Всесвітня історія. Програма. Суспільно-гуманітарний напрям, історичний, філософський профілі. 10-11 класи. 2010.

Тема № 1. Друга світова війна. Військові події на території СРСР (Велика Вітчизняна війна)	
12	<p>Причини, характер, періодизація Другої світової війни. Характеристика стратегії і тактики протиборчих сторін та її реалізація на основних театрах воєнних дій в Європі, Південно-Східній Азії та Тихому океані, Північній Африці та Західній Європі.</p> <p>План «Барбаросса». Напад Німеччини на СРСР. Перебіг подій на радянсько-німецькому фронті у 1941-42 рр. План «Ост». Рух опору в СРСР. Сталінградська битва. Розгром німецьких військ на Орловсько-Курській дузі. Наступальні операції Червоної Армії. Визволення території СРСР, перенесення військових дій у</p>
	<p>Учень/учениця: Визначає причини, характер, періодизацію Другої світової війни Залучаючи історичну карту, характеризує та співвідносить стратегічні плани протиборчих сторін та їх реалізацію на основних театрах воєнних дій Південно-Східній Азії та Тихому океані, Північній Африці та Західній Європі. На основі аналізу історичних джерел дає оцінку дипломатичним відносинам періоду Другої світової війни, процесу формування антигітлерівської коаліції Аналізує особливості окупаційного режиму та Руху Опору на окупованих територіях, його політичну орієнтацію та форми боротьби. Висловлює судження щодо зміни ролі чоловіка і жінки в умовах війни Складає політичні портрети визначних військових і політичних діячів: У. Черчилль, Ф. Д. Рузвельт, Ш. де Голль, Д. Ейзенхауер, Б. Монтгомері, Е. Манштейн, Г. Гудеріан, Е. Ромель Називає хронологічні межі періодів Великої Вітчизняної</p>

<p>Центральну та Східну Європу. Дипломатичні відносини, процес формування антигітлерівської коаліції.</p> <p>Особливості окупаційного режиму та Руху Опору на окупованих територіях, його політична орієнтація та форма боротьби. Зміна ролі чоловіка і жінки в повсякденному житті в умовах війни.</p> <p>Завершальний період війни в Європі та Азії. Роль визначних військових, державних та політичних діячів в перемозі над нацизмом та фашизмом.</p>	<p>війни, її головні військові події.</p> <p>Характеризує основні військові події 1941-1944 рр. на радянській території.</p> <p>Порівнює форми Руху опору в Радянському Союзі та інших окупованих країнах.</p> <p>Пояснює причини переходу військової ініціативи до радянських військ у 1943 р.</p> <p>Складає політичні портрети визначних військових і політичних діячів: Й. Сталін, Г. Жуков, О. Василевський, К. Рокоссовський.</p> <p>Висловлює судження про різні напрями Руху опору на території СРСР, цілі їх боротьби з окупаційним режимом.</p> <p>Застосовує, тлумачить, та співвідносить поняття і терміни: Друга світова війна, Велика вітчизняна війна, блискавична війна, “новий порядок”, Рух Опору, Голокост, антигітлерівська коаліція, Другий фронт, “Велика трійка”, колабораціонізм, корінний перелом.</p>
---	---

6.2. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «КРАЇНИ АЗІЇ ТА АФРИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.» (11 КЛ., ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ) (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: Засвоїти зміст курсу другого періоду новітньої історії. Розвинути вміння готувати тематичний комплекс уроків із всесвітньої історії, правильно підбирати методи та засоби їх проведення. Уміти розглядати питання політичної, соціальної та економічної історії країн в контексті вивчення всесвітньої історії.

План:

1. Зміст курсу «новітня історія» (другий період).
2. Особливості тематичного комплексу уроків всесвітньої історії.
3. Розвиток навчальних компетентностей на уроках історії країн політичної, соціальної та економічної історії всесвітньої історії.

Методичні рекомендації: Заняття проходить в три етапи:

- ❖ перше питання розкривається технологією «снігова лавина», що ефективна для розвитку навичок спілкування в групі, вмінь переконувати та вести дискусію;
- ❖ друге питання полягає у складанні критеріїв оцінки результативності роботи учителя, яке відбувається в рамках малих груп (п'ять-шість);
- ❖ третє питання обговорюється в загальному колі – обговорення у колі всім класом певної теми доти, доки є бажані висловитись.

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів (профільний рівень).
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Всесвітня історія. Програма. Суспільно-гуманітарний напрям, історичний, філософський профілі. 10-11 класи. 2010.

Тема № 8. Країни Азії та Африки в др. пол. XX - на поч. XXI ст.	
14	<p>Розпад світової колоніальної системи. Етапи деколонізації. Шляхи розвитку незалежних держав. Нові індустріальні країни. Культурно-цивілізаційні блоки та міжнародні об'єднання країн Азії та Африки.</p> <p><i>Японія.</i> Повоєнне реформування країни. Японське "економічне диво". Внутрішня та зовнішня політика Японії наприкінці XX - на поч. XXI ст.</p> <p><i>Китай.</i> Проголошення КНР. Соціально-економічні експерименти китайських комуністів. Культ особи Мао Цзедуна. Реформування економіки Китаю наприкінці XX на поч. XXI ст.</p> <p><i>Індія.</i> Перемога народів Індії в боротьбі за незалежність. Курс Дж. Неру та І. Ганді у внутрішній та зовнішній політиці. Розвиток Індії наприкінці XX - на початку XXI ст.</p> <p><i>Країни Південно-Східної Азії.</i> Національно-визвольний рух у країнах регіону у повоєнний час. Американо - в'єтнамська війна. "Червоні кхмери" у Камбоджі та їня модель комунізму.</p> <p><i>Країни Африки.</i> Здобуття незалежності народами континенту. Крах апартеїду на Півдні Африки. Економічний та політичний розвиток Африки наприкінці XX - на початку XXI ст.</p> <p>Найважливіші події повоєнного розвитку Ірану, Афганістану, Пакистану. Радянсько-афганський конфлікт.</p> <p>Утворення держави Ізраїль.</p> <p>Близькосхідна проблема та шляхи її врегулювання.</p>
	<p>Учень/учениця:</p> <p>Використовуючи історичну карту, аналізує процес утворення нових незалежних держав у Азії і Африки.</p> <p>Хронологічно співвідносить та характеризує етапи деколонізації.</p> <p>Пояснює передумови та причини розпаду світової колоніальної системи, проблеми економічного та політичного розвитку нових держав регіону.</p> <p>Співвідносить шляхи розвитку незалежних держав азійського та африканського регіонів.</p> <p>Виокремлює особливості розвитку нових індустріальних країн Сходу.</p> <p>Пояснює причини японського "економічного дива"</p> <p>Аналізує внутрішню та зовнішню політику Японії наприкінці XX - на поч. XXI ст.</p> <p>Описує процес проголошення КНР, процес утворення держави Ізраїль.</p> <p>Характеризує соціально-економічні експерименти китайських комуністів.</p> <p>Надає власну оцінку культу особи Мао Цзедуна.</p> <p>Аналізує причини та процес реформування економіки Китаю наприкінці XX на поч. XXI ст.</p> <p>Характеризує боротьбу народів Індії за незалежність та їх перемогу.</p> <p>Показує на карті держави, що утворилися після розпаду колонії.</p> <p>Аналізує курс Дж. Неру та І. Ганді у внутрішній та зовнішній політиці Індії. Надає власну оцінку їх діяльності.</p> <p>Описує розвиток Індії наприкінці XX - на початку XXI ст.</p> <p>Характеризує процес здобуття незалежності народами континенту.</p> <p>Показує на карті нові незалежні держави Африки, зони арабо- ізраїльських військових конфліктів.</p> <p>Пояснює причини краху апартеїду на Півдні Африки, витоки близькосхідної проблеми, висловлює судження щодо можливих варіантів її врегулювання.</p> <p>Застосовує, тлумачить та співвідносить поняття та терміни: японське економічне диво, «великий стрибок», «культурна революція», рух неприєднання, деколонізація, модернізація, шлях «соціалістичної орієнтації», рух неприєднання, "червоні кхмери, "Палестинська проблема.</p>

**6.3. УРОК ТЕМИ «РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ (1945 – ПОЧ. XXI СТ.)»
(11 КЛ., ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ)
(ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)**

Мета: *Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості вивчення історії культури.*

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів (профільний рівень).
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

Додаток. Всесвітня історія. Програма. Суспільно-гуманітарний напрям, історичний, філософський профілі. 10-11 класи. 2010.

Тема № 8. Розвиток культури (1945 – поч. ХХІ ст.)		
8	<p>Основні напрямки НТР в другій. пол. ХХ ст. та їх вплив на життя пересічного громадянина. Наукові відкриття, поява нових галузей науки, високих технологій, інтеграція науки і виробництва.</p> <p>Зміни в соціальній структурі суспільства, якості життя людей провідних країн світу та країн, що розвиваються. Становлення постіндустріального (інформаційного) суспільства.</p> <p>Гуманітарні науки, їх розвиток і роль в утвердженні загальнолюдських цінностей. Основні тенденції і течії розвитку світової філософії, літератури, образотворчого мистецтва, архітектури, музики, театру, кіно й спорту.</p>	<p>Учень/учениця: Характеризує основні напрямки НТР в др. пол. ХХ ст. та їх вплив на життя пересічного громадянина.</p> <p>Описує наукові відкриття, нові галузі науки, високі технології, інтеграцію науки і виробництва.</p> <p>Аналізує зміни в соціальній структурі суспільства, якості життя людей провідних країн світу та країн, що розвиваються.</p> <p>Пояснює причини становлення постіндустріального (інформаційного) суспільства.</p> <p>Співвідносить основні тенденції і течії розвитку світової філософії, літератури, образотворчого мистецтва, архітектури, музики, театру, кіно й спорту та аналізує їх вплив на утвердження загальнолюдських цінностей.</p>

7.1. СПЕЦКУРСИ З ІСТОРІЇ (ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ)

Мета: Визначити коло та місце різних типів та форм уроків в тематичному комплексі уроків всесвітньої історії, з'ясувати основні завдання та особливості підготовки і проведення, визначити особливості підготовки спецкурсів зі всесвітньої історії.

План:

1. Перегляд уроку історії.
2. Обговорення уроку історії.
3. Підготовка письмового аналізу уроку історії.

Методичні рекомендації: Вдома студенти готують план-конспект уроку, а потім один з них буде виконувати роль учителя, а всі інші – роль учнів. Друга половина заняття буде присвячена аналізу проведеного уроку, під час якого варто звернути увагу студентів на особливості постановки питань, необхідності систематизувати раніше вивчений матеріал, робити висновки.

Джерела:

1. Програми спецкурсів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

4. Самостійна робота

№	Тема	год.	План
1	Завдання та зміст шкільного курсу всесвітньої історії	3	1. Завдання а зміст шкільного курсу історії в Європейських країнах. 2. Завдання а зміст шкільного курсу історії в школах Північної Америки.
2	Особливості навчання історії стародавнього світу	8	1. Специфіка навчання історії Стародавнього Світу. 2. Специфіка навчання історії Стародавньої Греції. 2. Специфіка навчання історії Стародавнього Риму.
3	Специфіка вивчення історії середніх віків	5	1. Особливості вивчення історії повсякденності в контексті історії середніх віків. 2. Особливості вивчення історії середньовічного Сходу.
4	Рання нова історія в шкільному курсі	5	1. Особливості вивчення історії повсякденності в контексті ранньої нової історії. 2. Особливості вивчення історії Сходу XVI-XVIII ст.
5	Пізня нова історія в шкільному курсі	5	1. Особливості вивчення політичної історії XIX ст. 2. Особливості вивчення гендерних питань XIX ст.
6	Перша частина новітньої історії	6	1. Особливості вивчення економічної історії першої половини XX ст. 2. Особливості вивчення історії культури першої половини XX ст.
7	Друга частина новітньої історії	8	1. Особливості вивчення міжнародних відносин другої половини XX ст. 2. Особливості вивчення історії науки XIX ст.
8	Спецкурси із всесвітньої історії	4	1. Види спецкурсів зі всесвітньої історії. 2. Структура спецкурсів всесвітньої історії.
Усього годин		44	

5. Критерії оцінки роботи студентів

Форм роботи	Вид роботи	Бали
Практичне заняття	Участь у роботі групи	0-1
	Участь у дискусії	0-2
	Конспект заняття	0-1
	Головний доповідач/модератор питання	0-1
	РАЗОМ	0-5
Лабораторне заняття	Участь у імітаційній грі	0-1
	Роль учителя у імітаційній грі	0-1
	План-конспект уроку/заходу	0-1
	Участь у дискусії	0-2
	РАЗОМ	0-5
Конспект курсу	Тематична повнота	0-4
	Якість	0-4
	Власні ідеї	0-2
	РАЗОМ	0-5
Реферат, параграф електронного підручника, навчальний фільм	Відповідність змісту обраній темі	0-2
	Повнота опрацювання теми	0-2
	Наукова і практична обґрунтованість висновків	0-2
	Самостійність виконаної роботи	0-2
	Стиль, логічність викладу, відповідність вимогам щодо оформлення	0-2
	РАЗОМ	0-10
Розробка настольної історичної гри, макет веб-сайту, номеру газети чи журналу, фотоесе	Відповідність змісту обраній темі	0-2
	Повнота розкриття теми	0-2
	Якісна наочність	0-2
	Самостійність виконаної роботи	0-2
	Стиль, логічність викладу, відповідність вимогам щодо оформлення	0-2
	РАЗОМ	0-10
Соціологічне дослідження	Відповідність змісту обраній темі	0-2
	Повнота розкриття теми, достатність вибірки	0-2
	Графічна наочність	0-2
	Самостійність виконаної роботи.	0-2
	Стиль, логічність викладу, відповідність вимогам щодо оформлення	0-2
	РАЗОМ	0-10

ІІІ. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ, МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

1. Теорія практичних занять

Продуктивність практичних занять у великій мірі буде залежати від творчої активності студентів та правильної організації їх діяльності.

Під час підготовки до практичного заняття необхідно дотримуватись такої послідовності в роботі:

- ❖ Вивчення рекомендованої літератури. Цей етап сприяє розширенню педагогічного кругозору студентів, їх орієнтації в нових методичних дослідженнях, усвідомленню актуальних проблем сучасної школи.
- ❖ Аналіз власного педагогічного досвіду, відповідних психолого-педагогічних спостережень.
- ❖ Усвідомлення теоретичних та практичних висновків до кожного пункту плану.

Підготовка до занять стимулює творчі пошуки студентів, робить для них ці знання практично значимими. З цією метою під час підготовки до заняття необхідно поставити перед собою запитання: які форми, методи чи методичні прийоми роботи рекомендуються в літературі, використовуються учителями, що я можу зробити в подібній ситуації. Підготовка до заняття допоможе ознайомитись з творчими пошуками передових учителів з навиками в житті сучасної школи, дозволить подолати абстрактність у відповідях.

В ході підготовки до заняття студент опрацьовує необхідну літературу, аналізує педагогічний досвід, робить практичні висновки з кожного питання по плану, виконує практичні завдання. Практичні заняття мають найбільший ефект тоді, коли студенти ведуть на них дискусії, самостійно аргументують свої судження, творчо підходять до вирішення завдань.

Специфічною особливістю аудиторних занять є опора на практичну та індивідуальну працю студентів, здійснювання якої можливе лише в лабораторних умовах. В ході першого знайомства з методикою викладання історії, студенти повинні не тільки одержати теоретичні знання з подальшого курсу, але й здобути необхідні навички роботи з учбовими планами, програмами, журналами, навчитись складати календарно-тематичний та поурочний плани, конспектами, ознайомитись з мистецтвом моделювання уроків історії, сформулювати вміння творчо мислити, знаходити нестандартні форми роботи з учнівською аудиторією.

Подальший процес пізнання методики викладання шкільного курсу історії закріплює педагогічна практика студентів в школах.

2. Практичні заняття та методичні рекомендації

1. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ ЗА ДОБИ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ (6-7 КЛ.) (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ)

***Мета:** Засвоїти зміст курсу історії стародавнього світу та середніх віків. Розвинути вміння готувати комбіновані уроки із всесвітньої історії, правильно підбирати методи та засоби їх проведення. Уміти організовувати засвоювати відповідні поняття.*

План:

1. Зміст курсу «історія стародавнього світу» та «середні віки».
2. Особливості комбінованих уроків в контексті вивчення історії стародавнього світу та середніх віків.
3. Розвиток уявлень учнів на формах уроків-подорожей.

***Методичні рекомендації:** Заняття проходить технологією «Подорож». Відбувається об'єднання студентів у чотири-п'ять груп. Завдання: підготувати уривок заданої теми комбінованого уроку у формі подорожі у минуле, показати його, обговорити результати.*

Література:

1. Діючі програми з історії для 6-7 класів загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самостійно).

2. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ (10-11 КЛ., ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ) (ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ)

***Мета:** Засвоїти зміст курсу новітньої історії. Розвинути вміння готувати тематичний комплекс уроків із всесвітньої історії, правильно підбирати методи та засоби їх проведення. Уміти розглядати питання політичної, соціальної та економічної історії країн в контексті вивчення всесвітньої історії.*

План:

1. Зміст курсу «новітня історія».
2. Особливості тематичного комплексу уроків всесвітньої історії.
3. Розвиток навчальних компетентностей на уроках історії країн політичної, соціальної та економічної історії всесвітньої історії.

***Методичні рекомендації:** Заняття проходить в три етапи:*

- ❖ перше питання розкривається технологією «снігова лавина», що ефективна для розвитку навичок спілкування в групі, вмінь переконувати та вести дискусію;
- ❖ друге питання полягає у складанні критеріїв оцінки результативності

роботи учителя, яке відбувається в рамках малих груп (п'ять-шість);

❖ третє питання обговорюється в загальному колі – обговорення у колі всім класом певної теми доти, доки є бажання висловитись.

Джерела:

1. Діюча програма з історії для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (профільний рівень).
2. Діючі навчальні підручники та посібники.
3. Додаткові ресурси (знайдені самотійно).

3. Самостійна робота

№	Тема	год.	План
1	Завдання та зміст шкільного курсу всесвітньої історії	8	1. Завдання а зміст шкільного курсу історії в Європейських країнах. 2. Завдання а зміст шкільного курсу історії в школах Північної Америки.
2	Особливості навчання історії стародавнього світу	16	1. Специфіка навчання історії Стародавнього Світу. 2. Специфіка навчання історії Стародавньої Греції. 2. Специфіка навчання історії Стародавнього Риму.
3	Специфіка вивчення історії середніх віків	9	1. Особливості вивчення історії повсякденності в контексті історії середніх віків. 2. Особливості вивчення історії середньовічного Сходу.
4	Рання нова історія в шкільному курсі	9	1. Особливості вивчення історії повсякденності в контексті ранньої нової історії. 2. Особливості вивчення історії Сходу XVI-XVIII ст.
5	Пізня нова історія в шкільному курсі	9	1. Особливості вивчення політичної історії XIX ст. 2. Особливості вивчення гендерних питань XIX ст.
6	Перша частина новітньої історії	11	1. Особливості вивчення економічної історії першої половини XX ст. 2. Особливості вивчення історії культури першої половини XX ст.
7	Друга частина новітньої історії	11	1. Особливості вивчення міжнародних відносин другої половини XX ст. 2. Особливості вивчення історії науки XIX ст.
8	Спецкурси із всесвітньої історії	7	1. Види спецкурсів зі всесвітньої історії. 2. Структура спецкурсів всесвітньо історії.
Усього годин		80	

4. Критерії оцінки роботи студентів

Форм роботи	Вид роботи	Бали
Практичне заняття	Участь у роботі групи	0-6
	Участь у дискусії	0-6
	Конспект заняття	0-4
	Головний доповідач/модератор питання	0-4
	РАЗОМ	0-20
Реферат, параграф електронного підручника, навчальний фільм	Відповідність змісту обраній темі	0-2
	Повнота опрацювання теми	0-2
	Наукова і практична обґрунтованість висновків	0-2
	Самостійність виконаної роботи	0-2
	Стиль, логічність викладу, відповідність вимогам щодо оформлення	0-2
	РАЗОМ	0-10
Розробка настільної історичної гри, макет веб-сайту, номеру газети чи журналу, фотоесе	Відповідність змісту обраній темі	0-2
	Повнота розкриття теми	0-2
	Якісна наочність	0-2
	Самостійність виконаної роботи	0-2
	Стиль, логічність викладу, відповідність вимогам щодо оформлення	0-2
	РАЗОМ	0-10
Соціологічне дослідження	Відповідність змісту обраній темі	0-2
	Повнота розкриття теми, достатність вибірки	0-2
	Графічна наочність	0-2
	Самостійність виконаної роботи.	0-2
	Стиль, логічність викладу, відповідність вимогам щодо оформлення	0-2
	РАЗОМ	0-10
Залік	Студент/студентка вільно володіє визначеними програмою знаннями й на їх основі правильно і в достатній кількості добирає необхідні для розробки уроку чи заходу завдання, зміст, методи і засоби досягнення навчальних завдань; вміє довести доцільність своєї роботи; відповідь чітка і завершена, мова добра	45-50
	Студент/студентка має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь, при доборі співвідношення мети, змісту, методів і засобів уроку чи заходу припускається незначних помилок; доцільність своєї роботи доводить, але з окремими неточностями; мова добра	37-44
	Студент/студентка при підготовці уроку чи заходу користується лише окремими знаннями й вміннями, порушує співвідношення мети, змісту, методів і засобів досягнення навчальних завдань; доцільність своєї роботи чітко не доводить; мова спрощена	30-36
	Студент/студентка не володіє необхідними для здійснення завдання знаннями та вміннями	0-29
	РАЗОМ	0-50

Навчальне видання

Желіба Олександр Володимирович

ШКІЛЬНИЙ КУРС ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
ТА МЕТОДИКА ЙОГО ВИКЛАДАННЯ

*Навчально-методичний посібник
для студентів-істориків*

2-ге видання, доповнене і перероблене

Видання друкується за авторським редагуванням

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – Н. О. Приходько
Дизайн обкладинки – О. В. Желіба

Підписано до друку
Гарнітура Arial
Замовлення №

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 2,32
Обл.-вид. арк. 2,03

Папір офсетний
Тираж 50 пр.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/4
(04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@mail.ru
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.